

των «Αλυσίδων». Οί «Ζωντανοί και πεθασμένοι» κι ο «Ασωτος» είναι αληθινά οί πρόδρομοι μιας πρωτότυπης δραματικής αντίληψης που χρειάζεται σήμερα το Έθνος. Δι σημαίνει αν ή δράση στα δράματα αυτά μας φαίνεται, απάνου στη σκηνή, κάπως χλιαρή, ούτε το πως ή θεατής πρέπει να εντείνη την προσοχή του για ν' αρπάξη τις ιδέες των διαλόγων ή θέλη να νοιώση το δράμα στο σύνολό του. Αυτό ίσως να είναι, για το δικό μας το κοινό μόνο, ελαττώματα του έργου. Όμως μπορεί κατόπι ένας άλλος τεχνίτης να τὰ συμμορφώση κι αυτά με την ανώτερη μαστοριά της σκηνικής οικονομίας και να ζευγαρώση έτσι Τέχνη και Αλήθεια.

Τό σημαντικό είναι, πως ό κ. Ταγκόπουλος έδειξε τό δρόμο πρώτος απ' όλους. Σ' ένα έθνος χωρίς θέατρο ίσαμε αυτή την στιγμή, θαρρούμε πως δέν είναι και μικρό αυτό που κατάφερε ή συγγραφέας των «Αλυσίδων».

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

ΤΡΕΛΛΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Στόν Καμπύση :

Μήτε ποθοῦσε ό Νιδς νάράξει
Σέ πόθου άπάνεμο λιμάνι
Με της ψυχής του να πετάξει
Τά διάπλατα φτερά του φτάνει.

Του φτάνει αν ήταν να σταλάξει,
Πάνου απ' τα νέφη, στον Ιορδάνη
Του Γαλαξία και να φαντάξει
Στάλα χρυσή στο ύστερομάνι.

Παιδί του τέλειου και του άκέρειου
Του αιώνου επόθησε και στέριου
Φωτός το άνέσπερο ιημέρι :

Πιο απ' τον άντη πελάγου αϊθέριου
Ταξιδευτής, στα ούράνια μέρη
Χρυσού άστεριού ίσως είναι τάρι...

Σπέτσες. ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ

ΣΤΟΥΣ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΕΣ

Δέν κλείτανε δυό μήνες από τον καιρό που βεβαίωνα, πως ό κ. Σκληρός έβιάσθηκε να βρει ριζοσπαστικά και προοδευτικά στοιχεία στον τόπο μας. Από τότε όμως από κοινωνικό μας ζήτημα εξέλιχθηκε και με την εξέλιξή του ή γνωριμία μας των ανθρώπων έγινε ανώτερη, ώστε μας επιτρέπει περήφανοί σήμερα ν' αποταθούμε σ' Έλληνες σοσιαλδημοκράτες.

Μπορεί τὰ μάτια μας να μην αντίκρυσαν ακόμα προλετάριους και πρώτες ύλες βιομηχανίας. Τους σοσιαλδημοκράτες όμως τους είδαμε όλοι στο «Νουμα», που από τις στήλες του κηρύζανε μ' έπιστημονική κ' επαναστατική φρασεολογία τό πρόγραμμα του νεοσύστατου κόμματος με τό παραξένο και ξενότροπο βαφτιστικό του όνομα.

Αν ή σοσιαλδημοκρατία δέν αριθμεί ακόμα στις τάξεις της οπαδούς περισσότερους από τὰ δάχτυλα του ενός χεριού, μας είναι αδιάφορο. Οί τρεις, τέσσερες είναι αρκετοί να ιδρύσουν τό κόμμα, αφού μας άπόδειξαν πόση πεποίθηση έχουνε στον έαυτό τους και πόση πίστη στις πεποιθήσεις τους.

Και λοιπόν, επειδή οί σοσιαλδημοκράτες είναι πραγματικά όντα και φωτισμένα μυαλά, σοβαρά μπορεί να τους πρωτοχαιρετήσει ένας δημοτικιστής, αφού κι αυτοί πρωτοφανερώθηκν απλώνοντας τό χέρι μ' αδερφική εμπιστοσύνη στους δημοτικιστάς.

Υστερα όμως από τον αντιχαιρετισμό μας—που τον επιβάλλει και ή καλή ανατροφή—πρέπει άμέσως ν' ακολουθήσει ή σοβαρή αναγνώριση της φύσεως των αρχών ενός δημοτικιστή κ' ενός σοσιαλδημοκράτη, για να φανεί ή τεράστια διαφορά τους.

Μια τέτια δουλιά την καταπιανόμεστε μ' ευχαρίστησή μας, αφού προκληθήκαμε από φίλο μας πολύτιμο, σαν τον Πέτρο Βασιλικό, που παραξενεύθηκε με τό ό,τι δημοτικιστής άνθρωπος εγώ ξεστόμισα την άμφιβολία, αν εξέλιξη και πρόοδο είναι τό ίδιο πράγμα.

Για τούτο θα προσπαθήσω να δικαιολογήσω τό γιατί μπορεί να είμαι δεκαεφτά χρόνια δημοτικιστής, χωρίς ή νόηση, ή και ή παρανόηση, της θεωρίας της εξέλιξεως να με καταντήσει στα δεκκοχτώ σοσιαλδημοκράτη. Κι' ακόμα τό γιατί θα εξακολουθήσω να είμαι δημοτικιστής, εν ώ συνάμα θα θεωρώ τον έαυτό μου ξενότατο από τον Έλληνικό σοσιαλδημοκρατισμό, που θέλει την άλλαγή (κάθε άλ-

λαγή) για την άλλαγή, μολονότι μας άποκάλυψε τό νέο—που δέν τό πιστεύουμε ακόμα—πως ή Μαρξισμός που άνάθρεψε τους πρακτικούς σοσιαλιστάς τους έμαθε ν' άποδείχουν, ότι εξέλιξη και πρόοδο είναι τό ίδιο πράγμα, μ' έναν τρόπο, που θα τον ονομάσουμε ταχυδαχτυλογραφικό, αφού δε μας λείπει έντελώς τίποτα λέγοντας—Πώς είναι τό ίδιο πράγμα, γιατί ή πάλη των τάξεων είναι τ' όργανο της εξέλιξεως που θα οδηγήσει την κοινωνία στη μελλοντική μορφή της, που δέν πρέπει να ενδιαφερόμαστε για τό πια θα είναι, επειδή θα τή δώσει ή εξέλιξη. Περιέργη άπόδειξη! που μας επ.τρέπει τό συμπέρασμα, ότι ή δουλιά των πολιτικοοικονομικών έπιστημών εΐτανε να συμβουλεύουν την άνταρσία κατά του καθεστώτος, από τον άχαλίνωτο πόθο της άλλαγής (κάθε άλλαγής), και την άδιαφορία για τό τί θα γίνει, αφού τὰ κατόπιν εν γούναθι κείνται της Κυρά—Εξέλιξης. Χανει μαλιστα την έπιστημονική βάση όπως, σαν κ' ελόγου μου, πιστεύει πως από τ' όργανο, που βάζουμε στη δουλειά της εξέλιξεως, μπορούμε να προφητεύουμε αν ή εξέλιξη—ή μεταβολή—θα μας φέρει στην πρόοδο, ή στο χαμό.

Αυτά και άλλα τέτιχ μπορεί να τὰ διδάσκει ή Μαρξισμός. Ας δοῦμε όμως σαν τί να λείπει ή Έπιστήμη (με τό Ε), που περιλαμβάνει τις άλήθειες που διοικούν όλες τις έπιστήμες (με τό ε).— Όλοι βλέπετε, φίλε μου Βασιλικέ, την Έπιστήμη προσκαλούμε συντρόφισσα και βοηθό μας.

Η Έπιστήμη (με τό Ε) που μετριοφρονέστατα έπαψε να ζητεί την εξήγηση των φαινομένων, αλλά με τις θεωρίες και τους νόμους της εύκολάνει τή συνεννόηση των έπιστημόνων άναμεταξύ τους και δίνει τους κανόνες των σχέσεων και της άλληλουχίας των παρατηρουμένων από τον άνθρωπο φαινομένων, ή Έπιστήμη (με τό Ε) λοιπόν κατασκεύασε τον όρο εξέλιξη, για να δείξει άριστότατα και γενικότατα ότι όλα τὰ έδώ κάτω και τὰ εκεί άπάνω, όπως τὰ βλέπει ή άνθρωπος με τὰ πέντε αισθητήριά του, άλλάζουν μορφές, μεταβάλλονται στο χειρότερο, ή στο καλύτερο, αδιάφορο. Με τή θεωρία της, άρα, ή Έπιστήμη δε μας μαθαίνει καμιά θετική γνώση, αλλά μας ζκαλεύει τό πιο ρητό του Ηρακλείτου τὰ πάντα ρεΐ, προσθέτοντας ότι ρέουν σύμφωνα με τους νόμους, που οί ειδίκες έπιστήμες (με τό ε) βάλθηκαν ιδιαίτερα να σπουδάσουν.

Παῦλος. Όσαν απ' όνειρο βαρύ ζυπνα, σαν σ' όνειρο γυρίζει στους στενούς τους δρόμους, γεμάτους πάλι από στρατό κι άντάρτες. Οί γαριβαλδικοί παραλεύουν πιο πολύ τό θέαμα με τις όλοπόρφυρες στολές τους. Κατάλυμα θέλουν κι αυτοί, θροφή γυρεύουν. Κλειστά τὰ μαγαζιά, λαμπρή μέρα σήμερα, ποιός άνοίγει; Καπνό ζητάει ή στρατός, κρασί οί άντάρτες. Σπάστε τις πόρτες, οί άδελφοί Ιταλοί βρηθάνε στη ρεμοῦλα.

Ένας λεβέντης, τσιγκέλι τό μουστάκι του, στέμμα στο φέσι, σταματά τον Παῦλο.

«Δε με γνωρίζεις; Είμ' ή Νύσο Τσιλιπούρδας, φίλος του σπιτιού σου. Μου πήραν άγχαρία τό κάρρο μου με τάλογο που δούλευα κι άς ήμουν έφεδρος. Τρέχα, να ζήσης, γλήγορα να μου τό βγάλής!»

«Τό λόχο μου έχασα, στο λοχαγό μου δός μου γράμμα. Είναι φίλος σου, τό ξέρω», τον σταμάτησε παρίκει ένας φαντάρος, Νακακλήτσας, απ' τον τόπο του κ' έκείνος.

«Νουνέ, δός μου ένα τάλλαρο και θα με σώσης.» κ' ή βώχα του κρασιού επνιζε τον Παῦλο. Βαφτιστικός της μάνας του εΐταν αυτός, άντάρτης δέν έπήγε, λείπει κοντά στον Μπέλια κι άς τώδωσε ένα κατοστάρικο, κι άς τώταζε λαγούς με πετραχήλικ.

Όσο είναι ζωντανός, δέν προσκυνά άλλη πόρτα απ' της νουνας του.

«Έξω απ' την πόλη βγαίνει ν' αναπνεύση ή Παῦλος. Έχόρτασε κ' έδώ φαγι τάσκέρι και ζαπλωμένο στα λιοστάσια ξεκουράζει: τάποκαμωμένα μέλιη. Άλλοι φειρίζονται, άλλοι κοιμούνται. Κάτω από έναν πλάτανο κύκλο έχουν κάμει μερικοί και κουβεντιάζουν.

«Εΐδατε Τούρκο πουθενά; Γιατί να ύποχωρούμε; Γιατί νάδειάσουμε δίχως αίτια τον τόπο;»

«Κάτι θα τρέχη!»

«Είνος δάχτυλος!»

«Στά 78 δε μας έγίλασαν; Στά 86 δε μας άπόκλεισαν; Και τώρα μας γυρίζουν πίσω.»

Να γελάση ή να θυμώση ή Παῦλος; Γιατί κι αυτός να μην πιστέψη τάχα προδοσία; Φεύγοντας χθές, «τί φεύγουμε» μη δε ρωτούσε;

Κάποιος χτυπά άξαφνα τον ώμο του και τον ζυπνά απ' τους λογισμούς του.

«Πιο κερδεμένος δέν έβγῆκα γώ, που γλύτωσα τους κόπους; και σεις τί βγάλατε απ' την έκστρατεία!»

«Έφεδρος με πολιτικά εΐταν αυτός που του μιλούσε. Κάποιου σταφιδέμπορου γιός, άποσπασμένος

σε γραφείο από την πρώτη μέρη που παρουσιάσθη. Όταν άρχισε ή πόλεμος, τον έδωσαν ως συνοδό σε δυό άγγλους δημοσιογράφους.

«Τί γλέντι που τό κάμαμα μ' αυτούς, δέν ζέρεις! έπέκλεισε τή διήγησή του ή φίλος του και φεύγει.

Μια σάλπιγγα χτυπά, ή κύκλος κάτω από τον πλάτανο σκορπίζει. ή Παῦλος μένει μόνος με τους λογισμούς του.

Μαγεία είν' ή Απρίλης έξω εκεί. Μοσχοβολούν οί λεμονιές, λευκή πλημμύρα τὰ λιοστάσια, μεθάει ή δλογάλανος άέρας. Σε ποθους λίνετα ή καρδιά, μακριά πετάει ή θλιμμένος νους του νέου, σ' ώρες χαμένες ίσως πια για παντα: δειλή δειλή σαλεύει μέσα ή σκέψη: τί ήθελες να γυρίσης, Παῦλε!

Εάφνω τό μάτι πέφτει πέρα στα βουνά: ίσκιος βαθιός, γαλαζιοι απλώνονται στα δασωμένα πλάγια, άστράφτουν οί καρφές στοῦ δειλινοῦ τον ήλιο. Κάπου κει εΐστε, κακοτραχαλοί του Σουλίου βράχοι. Λάκκα, τό σύνορό σου πάτησε προχτές ή έγγονος του άρματωλού σου. Τό ψευτισμένο τόνειρο με τρίδιπλο καημό άνανιώνει.

Μια σάλπιγγα σημαίνει πάλι συναξη: με βήμα άπρόθυμο σέρνονται γύρω του οί άργοπορημένοι. Ο άντάρτης άλαφιάζεται, τους συντρόφους του θυμάται.